

Kuba – ett ekologiskt fullskale

I november förra året var ett 30-tal ekologiska bönder med anförvanter på resa i Kuba.

”Organopónicos” kallas de stadsnära grönsaksodlingar som förser stadsbefolkningen med mat utan behov av långa transporter..

Gallring av frösädd lök i Hanabaniilla. Bengt Nilsson, stor lökodlare utanför Falkenberg, hjälper till.

Den private mjölkbonden Alberto Martinez Ruiz visar kornas foder för Glenn Oredsson och Jan Karlsson.

Maskkompost hos Miguel Salcines i Alamar.

Göran Johansson, Staffan Ahrén och Angel Gabrela.

Man kan ha många skäl att åka så långt som till Kuba – vanligast är sol, värme, bad, musik och annan kultur. Vi som gjorde den här resan var nyfikna på landet som fått utmärkelse av FAO för sitt ekologiska och ”klimatsmarta” jordbruk men också för att ta del av landets erfarenheter av att plötsligt bli av med 70% av den fossila energin i form av handelsgödsel och diesel. Dessutom uttalade WWF (Världsnaturfonden) 2006 att Kuba har potentialen att bli det första ekologiskt hållbara landet.

Efter befrielsen från kolonialmakten USA 1959, som ledde till USAs bojkott av Kuba och dess möjligheter att få tag i strategiska produkter, hamnade landet i ett fortsatt kolonialt förhållande, nu till östblocket. Kubas uppgift var att producera råsocker mot att man fick olja, handelsgödsel, livsmedel och traktorer. 80% av åkerjorden var statlig och användes till exportjordbruket. Småbönderna, med gårdar upp till 4 ha, stod för hälften av livsmedelsförsörjningen – resten importerades.

1989 föll muren och östblocket med den. Kuba stod ensamt utan insatsvarorna och med ett jordbruk som inte kunde försörja den egna befolkningen. USAs bojkott försvårade import från andra länder och världsmarknadspriset på råsocker sjönk som en sten när Kubas stora volym dök upp. Följden blev halvsvält i mitten av 90-talet. Vi läste i tidningen om alla flyktingar som flydde till Florida. Det vill säga, Kuba hamnade i en situation som resten av världen mycket väl skulle kunna hamna i inom 2–10 år. För vad händer när – inte om – oljan passerar 250 dollar fatet till följd av bristande tillgång? ”Peak oil” är kanske redan nådd!

Kuba satsade, delvis av nödtvång, på ekologisk odling och platsgivna resurser, t ex oxar som dragkraft i det småskaliga jordbruket. Man lärde befolkningen att äta frukt och grönsaker, man startade ”organopónicos” – stadsnära grönsaksodlingar - och inriktningen nu är ett mångfacetterat småskaligt jordbruk med inslag av agroforestry. Hälften av Havannas behov av grönsaker till de två miljonerna innevånare odlas idag inom stadsgränsen, ekologiskt. Man sparar transporter när befolkningen kan gå eller cykla till grönsaksodlingarna.

försök

Kuba har en positiv energibalans för matproduktionen. En insatt kalori ger fem kalorier i produkterna, till skillnad från den västerländska kvoten som är negativ (för varje kalori i producerad mat åtgår det 10-12 ggr mer i insatt energi).

Idag är bara 20% av åkerjorden statlig (militären är självförsörjande på mat). Resten av den tidigare statligt ägda jorden är uppdelad på stora lantarbetarkollektiv med 5-600 medlemmar som inte fungerar något vidare. Fortfarande importeras hälften av livsmedlen, främst från USA(!). Importen finansieras i första hand med inkomster från turismen men också med inkomsterna från de 20 000 läkare, mängder av tränare i olika sportgrenar och andra akademiker som jobbar i Venezuela och andra latinamerikanska, afrikanska och asiatiska länder. Överföringarna från exilkubanerna i Florida betyder också mycket.

Kuba är ett fattigt u-land men utmärker sig för sin fria skolgång, fria hälsovård och sina kulturella och sportsliga framgångar. Men naturligtvis också för sina allvarliga tillkortakommanden när det gäller demokrati och inflytande för den enskilda medborgaren. Som tillfällig besökare hör man vidare många klagomål om den skriande bristen på bostäder och om alla hinder som finns för dem som önskar starta egna ekonomiska verksamheter för att förbättra sin levnadsstandard. Många tycker sig dock se tendenser till ett öppnare klimat efter det att Fidel Castro har efterträts av sin bror Raúl.

Kort sagt, ett intressant land med vänliga människor som det är lätt att komma i kontakt med och som man gärna reser tillbaka till.

STAFFAN AHRÉN,
initiativtagare, medarrangör

Läsa & resa mer

Vill du veta mer om vår resa? Gå in på www.husagard.se så finns där en dag-för-dag-beskrivning av vad vi såg och upplevde.

En ny resa planeras till november 2009. Det nya programmet finns också på www.husagard.se. Varför november? Det är en bra tid för de flesta bönder och dessutom är orkan-säsongen över då.

Charlotte Oredsson tackar bychefen Luis Cepeda i Jibacoa.

Bengt Nilsson, Kurt Hansson och Göran Johansson.

80-åriga grisbonden "Little Angel"

Småskalig biogasanläggning ger gas till köket och svetsen ur grisgödsel.

Oxarna Piloto och Garcia höll mycket bättre fart än svenska oxar. Körsvennen heter Uyuniel.